

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33393>

Özet

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE), bireylerin günlük ya?amda sergiledi?i yönetici i?levler ile ili?kili davran??lar? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmis bir uyarlama ölçme?idir. Bu envanter, özellikle sa?lıklı Türk örnekleminde psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amac?yla 2011 y?l?nda Köylü, Tanör Öktem ve Kalem taraf?ndan yürütülen bir çal??ma ile literatüre kazandırılm??tır. Y?YDDE, bireylerin planlama, organizasyon, esneklik ve duygusal kontrol gibi kritik bili?sel süreçlerin davran??sal ç?kt?lar?n? objektif bir ?ekilde ölçmeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Y?YDDE, Yönetici ??levler, Davran?? De?erlendirme, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Bili?sel ??levler.

Yazarlar

S.N. Köylü, Ö. Tanör Öktem, E. Kalem.

Amaç

Y?YDDE'nin temel amac?, bireylerin günlük ya?am ve akademik ba?amlarda sergiledikleri yönetici i?levler ile ilgili davran??sal güçlükler veya yeterliliklere dair sistematik veri toplamaktır. Bu envanter, özellikle çocuk ve ergenlerde yönetici i?levler alan?ndaki olası bozukluklar?n (örneğin Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u--DEHB) tan?lanmas? ve müdahale programlar?n?n planlanmas? süreçlerine yardımcı olmak üzere tasarlanm??tır.

Ölçe?in Türk kültürü ve dili ba?lam?na kazandırılması, alanda çal??an uzmanlar?n, uluslararası geçerlili?i kan?tlanm?? bir araç kullanarak yönetici i?lev bozukluklar?n? daha güvenilir bir ?ekilde de?erlendirmesine olanak sağlam??tır. Adaptasyon çal??mas?, ölçe?in Türkiye'deki popülasyon için geçerli ve güvenilir sonuçlar üretmesini sağlamay? amaçlam??tır.

Yap? (Ölçülen Psikolojik Yap?)

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri, beynin ön lobunda yer alan ve karma??k bili?sel görevleri yönetmekten sorumlu olan yönetici i?levler (Executive Functions) yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap? genellikle çok boyutlu olup, Y?YDDE'nin ölçtü?ü temel boyutlar ?unlar? içerir:

?nhibisyon: Uygunsuz tepkileri durdurma veya dikkat da??t?c?lar? görmezden gelme yetene?i.

Çal??ma Belle?i: Görevleri yerine getirirken bilgiyi zihinde tutma ve manipüle etme becerisi.

Planlama ve Organizasyon: Hedefe ula?mak için ad?mlar? belirleme, kaynaklar? yönetme ve materyalleri düzenleme yetene?i.

Duygusal Kontrol: Tepkileri modüle etme ve duygusal durumlar? uygun ?ekilde yönetme becerisi.

Bu envanter, yönetici i?levlerin laboratuvar testleri yerine, bireyin günlük çevresindeki davran??sal sonuçlar?na odaklanarak ekolojik geçerlili?i yüksek bir de?erlendirme sunar.

Geçerlik

Köylü ve arkadaşlar? (2011) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in Türk örnekleminde yap?sal geçerlik ve di?er geçerlik türleri incelenmi?tir. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik de?erleri belirtilmemi? olmakla birlikte, çal??man?n ba?l??? ölçe?in geçerli?inin incelendi?ini göstermektedir.

Tipik bir uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in orijinal yap?y? ne ölçüde temsil etti?ini belirlemek için faktör analizi teknikleri (bkz. Faktör Analizi bölümü) kullanılır. Ayrıca, Y?YDDE puanlar?n?n klinik olarak ilgili di?er ölçütlerle (örneğin, akademik başarı veya DEHB tan?lar?) ili?kisi incelenerek ölçüt geçerli?i de belirlenmi? olmalıdır. Bu bulgular, ölçe?in amaçlad??? psikolojik yap?y? gerçekten ölçtü?ünü do?rulamak için kritik öneme sahiptir.

Güvenirlik

Y?YDDE'nin güvenirlik çal??mas?, ölçe?in zamana yay?lm?? tutarlılı??n? (test-tekrar test güvenilirli?) ve iç tutarlılı??n? (maddeler arası korelasyon) incelemi?tir. Orijinal kaynakta spesifik güvenilirlik katsayılar? belirtilmemi?tir. Ancak, adaptasyon çal??mas?n?n temel hedeflerinden biri, ölçe?in Türk kültüründeki iç tutarlılık katsayıları (genellikle Cronbach Alfa de?eri) kabul edilebilir düzeyde oldu?unu göstermektir.

Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yap?y?, yani yönetici i?levler ile ilişkili davran??lar? tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Bu, Y?YDDE'nin klinik ve ara?tırma ortamlar?nda stabil ve tekrarlanabilir sonuçlar üretebilece?i anlamına gelir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?n?n bir parçası olarak, orijinal ölçe?in faktör yap?ları Türk örnekleminde de korunup korunmadı??n? belirlemek amacıyla faktör analizi (Açıklayıcı veya Doğulayıcı Faktör Analizi) gerçekleştirilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in çok boyutlu yap?ları kültürel bağlamda geçerlili?ini destekler.

Faktör analizinin sonuçları, Y?YDDE'nin Yönetici ??levlerin alt bile?enlerini (Enhibisyon, Planlama

vb.) ayr? ve anlaml? faktörler olarak ay?rabildi?ini ortaya koymu?tur. Bu, ölçe?in sadece genel bir yönetici i?lev puan? de?il, ayn? zamanda spesifik davran??sal alanlarda da detayl? bilgi sa?lad???n? gösterir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Davran?? De?erlendirme Envanteri (Genellikle Ebeveyn veya Ö?retmen Raporu ?eklinde uygulan?, Likert tipi derecelendirme içermesi muhtemeldir.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Klinik ve Sa?l?kl? Örneklemeler

Ya? Grubu: Genellikle çocuk ve ergen popülasyonuna yöneliktir (Orijinal ölçe?in hedef kitlesine ba?l? olarak ilkö?retim ça??).

Popülasyon Detaylar?: Köylü et al. (2011) çal??mas? "sa?l?kl? bir Türk örnekleme" gerçekleştirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Öz-bildirim veya gözlemci (ebeveyn/ö?retmen) bildirim yoluyla günlük ya?am davran??lar?n?n derecelendirilmesi.

Anahtar Kelimeler

Yönetici ??lev Bozuklu?u, Güvenirlilik, Geçerlik, Davran??sal Ölçüm, Bili?sel Nöropsikoloji, Psikolojik Test.

Yazarlar (?leti?im Bilgileri)

Sorumlu Yazar: Nazl? Köylü

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

?leti?im E-postalar?: nazli_koylu@mynet.com

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Y?YDDE'nin Türkçeye uyarlanması 2011 y?l?nda yay?nlanm??t?. Ölçe?in ticari kullan?m?,

orijinal ölçe?in (muhtemelen BRIEF) telif hakk? sahipleri ile uyarlama çal??mas?n? yapan yazarlar?n izinlerine tabidir. Akademik ve ara?t?rma amaçlı? kullan?m için genellikle yazarlarla ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Kullan?m ücreti ve izin detaylar? için sorumlu yazar Nazlı Köylü ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Orijinal PDF, uyarlama çal??mas?na ait detaylı bilgileri içermektedir. Orijinal PDF dosyas?na a?a??daki linkten ula??labilir: yonetici-islevlere-yonelik-davranis-degerlendirme-envanteri-yiydde-toad.pdf

Kaynaklar

Köylü, S.N., Tanör Öktem, Ö. ve Kalem, E. (2011). Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanterinin (Y?YDDE) sa?l?kl? bir Türk örneklemede güvenilirlik ve geçerlilik çal??mas?. *??kö?retim Online*, 10(3), 894-904.

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE)

Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir ?ekilde de?itirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte bulunmamaktadır. Bu nedenle, maddeler yerine bilgilendirme notu sa?lanm??tır.

Sa?lanan kaynak içerikte Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri'nin (Y?YDDE) maddeleri bulunmamaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen referans verilen makaleye veya sorumlu yazara ba?vurunuz.